19.10.2026

Justiits- ja digiministri määruse „Riigi Digikeskuse põhimäärus“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Kavandatud määrusega kujundatakse olemasolev Registrite ja Infosüsteemide Keskus ümber Riigi Digikeskuseks ning ajakohastatakse asutuse nimi, tegevusvaldkond, ülesanded, juhtimiskorraldus, aruandlus ja finantseerimise alused. Tegemist on olemasoleva riigiasutuse rolli ja ülesannete laiendamise ning põhimääruse uue tervikteksti kehtestamisega.

Muudatus on osa riigi IKT reformist, sealhulgas üleriigiliste IKT juhtimise põhimõtete rakendamisest, ning toetab reformi eesmärke: vähendada riigi IT korralduse killustatust, koondada IKT arendamise ja haldamise suutlikkus suurematesse arenduskeskustesse, tugevdada riigi infosüsteemi arhitektuurilist juhtimist ning parandada avalike teenuste kvaliteeti, töökindlust, infoturvet ja kulutõhusust.

Riigi Digikeskus hakkab arenduskeskusena teenindama mitut valitsemisala: sinna koondatakse eelkõige Registrite ja Infosüsteemide Keskuse, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (KEMIT), Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskuse (REMITK), Haridus- ja Teadusministeeriumi IT-osakonna ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti infotehnoloogia teenused. Koondamisel säilitatakse valitsemisalade vastutus teenuste sisu, prioriteetide, äritellimuste ja eelarveliste valikute eest. Riigi Digikeskus jätkab alates KEMITi ja REMITKi liitumisest nende seniseid õigussuhteid.

Keskus arendab, haldab ja pakub IKT-teenuseid. See tähendab, et ta korraldab IKT-teenuste hankimist, tarnimist, arendamist, käitamist ja hooldust ning osutab neid teenuseid, tagab infosüsteemide töökindluse, nõuetekohase kasutatavuse, arengusuutlikkuse, kasutajatoe ning täidab hallatavate andmekogude puhul volitatud töötleja rolli. Lisaks jääb keskuse ülesandeks koostöö tehnoloogiavaldkonna konsultatsiooni- ja arendusettevõtete, digitooteettevõtete, iduettevõtete ja teadusasutustega, talitluspidevuse rakendamine, infoturvapoliitika elluviimine ning teiste asutuste nõustamine.

Mõju avaldub eelkõige riigiasutustele, mille infotehnoloogiateenused viiakse üle Riigi Digikeskusesse. Üleminekuperioodil suureneb ajutiselt nende töökoormus. Pärast ümberkorraldusi aitab muudatus koondada teenuseid ja kompetentsi, vähendada tegevuste dubleerimist ning parandada infosüsteemide töökindlust ja turvalisust. Muudatus ei mõjuta inimeste, ettevõtjate ega vabaühenduste halduskoormust.

Määrusega tunnistatakse kehtetuks justiitsministri 18. aprilli 2007. a määrus nr 20 „Registrite ja Infosüsteemide Keskuse põhimäärus“.

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2027.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi *JDM*) digiriigi osakonna teenuste talituse nõunik Pille-Riin Vool (pille-riin.vool@justdigi.ee) ja sama osakonna teenuste talituse juhtaja Maris Leivategija (maris.leivategija@justdigi.ee).

Valdkonna eest vastutab digiriigi asekantsler Lauri Luht.

Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud sama ministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (merike.koppel@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi IKT valdkonna reformi käigus elluviidavate tegevustega[1], mille eesmärk on esitada ettepanekud teenuste ja IT-majade või nende funktsioonide konsolideerimiseks ning anda juhised ja suunad üleriigiliste IKT juhtimise põhimõtete rakendamiseks.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (edaspidi ka RIK) ümberkujundamisel Riigi Digikeskuseks (edaspidi ka *keskus*) järgitakse vajalikus ulatuses Vabariigi Valitsuse 8. oktoobri 1996. a määrust nr 244 „Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste moodustamise ja ümberkorraldamise ning nende tegevuse lõpetamise korra kinnitamine“. Reform on hetkel käimas.

Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2026. aasta suunisest[2] esitada plaan RIKi, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (edaspidi KEMIT) ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskuse (edaspidi REMITK*)* ühendamiseks Riigi Digikeskusega ning Vabariigi Valitsuse 16. juuli 2026. aasta otsusest kiita heaks üleriigilised IKT juhtimise põhimõtted. Sellega anti JDMile ülesanne asutada Riigi Digikeskus (Registrite ja Infosüsteemide Keskuse ümbernimetamise kaudu). Samas anti ka asjaomaste valdkondade eest vastutavatele ministritele ülesandeks korraldada RIKi, REMITKi ning KEMITi ühendamine Riigi Digikeskusega.

Eelnõu sisulisel ettevalmistamisel on kasutatud riigi IT-majade konsolideerimise analüüsi[3], Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamisele esitatud IKT reformi memorandumeid[4] ning üleriigilisi IKT juhtimise põhimõtteid käsitlevaid materjale[5].

2. Määruse eesmärk

Kavandatud määruse eesmärk on kujundada RIK ümber Riigi Digikeskuseks, mis hakkab tulevikus riigi IKT arendamise ja haldamise keskusena teenindama mitut valitsemisala. Põhimääruses sätestatakse keskuse tegevusvaldkond, ülesanded ja juhtimiskorraldus selliselt, et need vastaksid riigi IKT reformi eesmärkidele ja üleriigilistele IKT juhtimise põhimõtetele.

Riigi IT-majade konsolideerimise analüüsi kohaselt on Eesti riigi IKT korraldus kujunenud üle riigi valdavalt hajusaks. Valdkondlikud IT-majad ja suuremad IT-üksused osutavad arendus- ja haldusteenuseid oma vajadustest lähtudes, arendades samal ajal paralleelselt sarnaseid funktsioone, tugivõimet ja tehnoloogilisi lahendusi. Selline korraldus on küll tugevdanud valdkondlikku kompetentsust, kuid on samas olnud dubleeriv ja raskendanud ühtset IT-arhitektuurilist juhtimist.

Muudatuse tulemusena jäävad valdkondlikud prioriteedid ja äritellimused ministeeriumide ja asutuste vastutada, kuid tehniline teostus, arendus- ja haldussuutlikkus ning kokkulepitud teenuste osutamine koondatakse suurematesse arenduskeskustesse. Seega täidab Riigi Digikeskus selles mudelis mitut valitsemisala teenindava arenduskeskuse rolli.

Riigi Digikeskusel peavad olema selged õiguslikud volitused korraldada ja osutada IKT-teenuseid, hallata ja arendada infosüsteeme, toetada kasutajate vajadusi, tagada teenuste töökindlus ja infoturve ning teha koostööd avaliku ja erasektori partneritega. Samuti võimaldab selline lähenemisviis keskuse paindlikku juhtimist ja struktuuri kujundamist, mis on vajalik organisatsioonilise ülemineku ja mitme valitsemisala teenindamise korraldamiseks.

Kokkuvõttes on eelnõu eesmärgid järgmised:

- vähendada riigi IKT korralduse killustatust ja dubleerimist;

[1] Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi punkt 248. Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm | Eesti Vabariigi Valitsus
[2] Vabariigi Valitsuse memorandum. https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/34f584fc-77fa-4dca-ac79-5412c0dd0870
[3] Ernst & Youngi vahearuanne „Riigi IT-majade konsolideerimise analüüs ja tegevuskava“. https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2026-07/EY_IT-majade_konsolideerimine_vahearuanne_01062026%5B1%5D.pdf
[4] Memorandum 11.06.2026 valitsuskabineti nõupidamisele (https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/34f584fc-77fa-4dca-ac79-5412c0dd0870) ja memorandum 16.07.2026 valitsuskabineti nõupidamisele (https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/72b8fdc0-f9fc-4109-9ff9-4a6ec2b684c6).
[5] 16.07.2026 Vabariigi Valitsuse memorandumi lisa 1. https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/72b8fdc0-f9fc-4109-9ff9-4a6ec2b684c6

- koondada arendus-, haldus-, projektijuhtimise ja tehnoloogiline kompetentsus suuremasse organisatsiooni;
- tugevdada äritellija rolli ning eristada selgelt äritellija ja tehnilise teostaja rolli;
- parandada infosüsteemide töökindlust, turvalisust, kasutatavust ja jätkusuutlikkust;
- luua eeldused avalike digiteenuste ühtlasemaks kvaliteediks ja paremaks kasutajakogemuseks;
- suurendada kulude läbipaistvust ja võimaldada ressursside tõhusamat kasutamist;
- luua organisatsiooniline raamistik IT-sektori riigiülese koostöö ja innovatsiooni ning erasektori kaasamise tugevdamiseks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

RIKi Riigi Digikeskuseks ümberkorraldamise korral tuleb muuta mitmes õigusaktis sisalduvaid viited RIKile. Sellised õigusaktid on järgmised:

Seadused	Abieluvararegistri seadus (RT I, 14.03.2025, 13)
	Karistusregistri seadus (RT I, 18.03.2026, 30)
	Kinnistusraamatuseadus (RT I, 28.11.2024, 5)
	Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seadus (RT I, 17.04.2025, 31)
	Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RT I, 11.07.2026, 93)
Vabariigi Valitsuse määrused	VV 23.09.2016. a määrus nr 103 „Asutustes täiendavate riigikaitselise töökohustusega ameti- ja töökohtade määramise tingimused, riigikaitselise töökohustusega ameti- ja töökohtade loetelu ning nende üle arvestuse pidamise kord“ (RT I, 29.12.2024, 8) **Viitab küll RIKile, aga ei vaja muutmist, sest määrus on muutunud 01.10.2026 kehtetuks.**
	VV 03.07.2008. a määrus nr 111 „E-toimiku süsteemi asutamine ja e-toimiku süsteemi pidamise põhimäärus“ (RT I, 29.07.2026, 7)
	VV 24.04.2014. a määrus nr 60 „Huvide deklaratsioonide registri põhimäärus“ (RT I, 13.05.2026, 8)
	VV 19.02.2015. a määrus nr 17 „Jälitustoimingute infosüsteemi asutamine ja infosüsteemi pidamise põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 22)
	VV 01.03.2018. a määrus nr 19 „Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 29)
	VV määrus 07.12.1999. a nr 371 „Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riikliku registri asutamine“ (RT I, 21.03.2025, 23)
	VV 28.09.2023. a määrus nr 87 „Riikliku süüteomenetluse biomeetriaregistri põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 26)
	VV 29.10.2024. a määrus nr 69 „Taustakontrolli teenuse nõuded“ (RT I, 29.10.2024, 5)
Ministri määrused	Justiitsministri 30.03.2015. a määrus nr 13 „Ametlike Teadaannete põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 7)
	Justiitsministri 15.07.2009. a määrus nr 29 „Kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestussüsteemi asutamine ja selle pidamise põhimäärus“ (RT I, 14.08.2026, 5)
	Justiitsministri 22.01.2001. a määrus nr 8 „Kinnistusraamatu andmetöötluskeskus“ (RT I, 06.12.2024, 9)
	Justiitsministri 15.05.2024. a määrus nr 15 „Kohtuekspertiisi infosüsteemi põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 15)
	Justiitsministri 30.06.2010. a määrus nr 24 „Kohtu kinnistusosakonna kodukord“ (RT I, 06.12.2024, 10)
	Justiitsministri 28.12.2005. a määrus nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“ (RT I, 17.06.2025, 4)

	Justiitsministri 19.12.2012. a määrus nr 60 „Kohtute registriosakonna kodukord“ (RT I, 02.06.2026, 8)
	Justiitsministri 15.02.2006 määrus nr 5 „Kohtute infosüsteemi põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 8)
	Kultuuriministri 24.04.2019. a määrus nr 17 „Kultuurimälestiste registri põhimäärus“ (RT I, 04.02.2020, 7)
	Justiitsministri 06.07.2022. a määrus nr 18 „ Kättetoimetamisportaali teenuse nõuded“ (RT I, 28.03.2025, 15)
	Kultuuriministri 30.12.2014. a määrus nr 13 „Loomeliitude andmekogu asutamine ja põhimäärus“ (RT I, 09.04.2019, 2)
	Rahandusministri 13.12.2017. a määrus nr 99 „Majandusaasta aruande taksonoomia ja selle alusel koostatavate raamatupidamise aastaaruande vormide kehtestamine“ (RT I, 05.09.2025, 11)
	Justiitsministri 05.08.2015. a määrus nr 26 „Maksekäsu kiirmenetluse infosüsteemi asutamine ja infosüsteemi pidamise põhimäärus“ (RT I, 28.10.2025, 4)
	Kultuuriministri 13.07.2023. a määrus nr 9 „Muuseumide andmekogu põhimäärus“ (RT I, 18.07.2023, 2)
	Justiitsministri 03.12.2013. a määrus nr 38 „Pärimisregistri pidamise, pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise kord“ (RT I, 21.03.2025, 13)
	Justiitsministri 20.06.2021. a määrus nr 13 „Riigi õigusabi infosüsteemi põhimäärus“ (RT I, 21.03.2025, 10)
	Justiitsministri 04.01.2023. a määrus nr 2 „Tasu elektroonilise registri andmete väljastamise eest ja tasuta andmeid saama õigustatud isikud“ (RT I, 19.01.2023, 1)
	Rahandusministri 06.04.2023. a määrus nr 22 „Tegelike kasusaajate andmekogu asutamine ja põhimäärus“ (RT I, 11.04.2023, 6)
	Justiitsministri 31.12.2009. a määrus nr 51 „Tunnistuste (apostille'de) registri põhimäärus“ (RT I, 28.11.2017, 47)
	Justiits- ja digiministri 08.07.2025. a määrus nr 9 „Täitmisregistri põhimäärus“ (RT I, 20.02.2026, 32)
	Justiitsministri 18.09.2025. a määrus nr 7 „Äriregistri elektroonilise keskandmebaasi pidamine ning e-äriregistri andmete kasutamine“ (RT I, 18.09.2025, 8)

Tabel 1. Muutmist vajavad õigusaktid.

Eelnõu koosneb kuuest peatükist ja 16 paragrahvist.

Eelnõu 1. peatükk sisaldab üldsätteid.

Paragrahv 1 sätestab Riigi Digikeskuse kui Justiits- ja Digiministeeriumi hallatava riigiasutuse. Keskuse ingliskeelne nimetus on GovTech Estonia. Uus nimetus – Riigi Digikeskus – kajastab paremini asutuse rolli riigi digiteenuste arendamise, tehnilise teostamise ja eri valitsemisalade IKT-teenuste pakkumise keskse organisatsioonina kui selle eelmine nimetus. Nimetuse muutmine ei tähenda uue asutuse loomist, vaid RIKi ülesannete ja tegevusulatuse täiendamist ning ajakohastamist.

Ingliskeelne nimetus GovTech Estonia annab Riigi Digikeskuse rollist rahvusvaheliselt selge arusaama. Nimetus seob keskuse Eestiga ning viitab rahvusvaheliselt kasutatavale riigitehnoloogia kontseptsioonile (nn GovTech), mis hõlmab avaliku sektori digiarengut, ühiseid tehnoloogilisi võimeid ja innovatsioonil põhinevate digilahenduste arendamist. Lühend GovTech on rahvusvahelises kasutuses paremini tuntud kui üldisem väljend *government technology* ning aitab vältida võimalikke organisatsiooni rolli ja tegevusvaldkonna väärtõlgendusi.

Oma ülesannete täitmisel esindab keskus riiki.

Paragrahvi 2 kohaselt asub keskus Tallinnas. Keskuse mujal asuva allüksuse asukoht märgitakse struktuuriüksuse põhimääruses.

Paragrahvis 3 sätestatakse keskuse aruandluskohustus. Sätte üldisem eesmärk on tagada ka Justiits- ja Digiministeeriumi asjaomase valdkonna poliitika kujundamise ja strateegilise juhtimise roll ning keskuse tegevuse seos digiriigi tervikjuhtimisega.

Riigi Digikeskus on, nagu oli ka RIK, ministeeriumi hallatav riigiasutus, kuid ministeeriumi ja keskuse igapäevases juhtimissuhtes tuleb eristada ministri poliitilist ja järelevalverolli ning ministeeriumi administratiivset koordineerimist. Seetõttu on Riigi Digikeskusel aruandekohustus justiits- ja digiministri ees, kes teeb keskuse üle teenistuslikku järelevalvet õigusaktides sätestatud korras, kuid keskuse tegevust koordineerib JDMi kantsler.

Kantsleri roll on tagada, et keskuse tegevus vastaks ministeeriumi eesmärkidele, tööplaanile ja eelarveprotsessile, et pooltevaheline koostöö toimiks, ning vajaduse korral koordineerida küsimusi, mis puudutavad ministeeriumi mitut struktuuriüksust. See ei tähenda, et kantsler juhiks keskust operatiivselt või oleks keskuse direktori asemel asutuse juht. Keskust juhib direktor, kes vastutab põhimäärusest tulenevate ülesannete, eelarvevahendite, vara, personali ja töökorralduse eest. Samuti ei ole koordineerimine sama mis teenistuslik järelevalve. Põhimäärus jätab teenistusliku järelevalve ülesande ministrile. Kantsleri koordineerimisroll on seega pigem administratiivne ja seisneb ministeeriumisisese koostöö korraldamises ega ole iseseisev järelevalvepädevus. See ülesanne on pandud kantslerile, kuna temal on horisontaalne vastutus kogu ministeeriumi töökorralduse eest. Riigi Digikeskuse tegevus ei seisne ainult ühe kitsalt piiritletud poliitikavaldkonna rakendamises, vaid see puudutab muu hulgas eelarvet, personali, infoturvet, andmekaitset, riigivara, eri üksuste infosüsteeme ja IKT korraldust. Seetõttu on senises mudelis peetud sobivaks anda üldine koordineerimisroll kantslerile. Keskus teeb koostööd ministeeriumi osakondadega, mis on pädevad lahendama konkreetseid küsimusi põhimääruse järgi. Näiteks äriregistri puhul saab vajalikke vastuseid anda tsiviilõiguse talitus ja kantsleri IT-nõunik. IKT-teenuste ja andmekorralduse laiema juhtimise seisukohast saab vastuseid anda digiriigi osakond.

Paragrahvis 4 sätestatakse keskuse auditeerimise kord. Keskust auditeerib ministeeriumi siseauditiosakond, Riigikontroll ja teised selleks volitatud asutused. Säte vastab riigiasutuse tegevuse kontrollimise ja auditeerimise tavapärasele korraldusele.

Paragrahv 5 reguleerib keskuse finantseerimist ja eelarvet. Keskusel on oma eelarve. Keskuse eelarve kinnitab, seda muudab ja selle täitmist kontrollib minister.

Paragrahv 6 näeb ette, et keskusel on oma dokumendiplangid, pitsat ja sümbolid. Säte on vajalik asutuse välise identiteedi ja asjaajamise korraldamiseks.

Pitsat peab olema 35-millimeetrise läbimõõduga. Pitsati keskel on riigivapi kujutis ja sõõri ülemises ääres on keskuse ametlik nimetus.

Eelnõu 2. peatükis on keskuse tegevusvaldkonda ja põhiülesandeid reguleerivad sätted.

Paragrahv 7 määrab Riigi Digikeskuse tegevusvaldkonnaks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste arendamise ja haldamise. Keskus osutab IKT-teenuseid põhiseaduslikele institutsioonidele, Riigikantseleile ning ministeeriumitele ja nende valitsemisala asutustele ning avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele. Asutustega, kellele Riigi Digikeskus teenuseid osutab, sõlmitakse koostöökokkulepe IKT-teenuste ulatuse ja tingimuste kohta. Keskus osutab IKT-teenuseid võrdsuse põhimõtte alusel, mis tähendab, et ühte valitsemisala või asutust ei eelistata teenuste pakkumisel teisele. Keskus lähtub valitsuskomisjoni ehk Riigi Digikeskuse Nõukogu ettepanekutest ja otsustest.

See säte väljendab selgelt, et Riigi Digikeskus ei ole üksnes ühe valitsemisala IT-asutus, vaid mitut valitsemisala teenindav arenduskeskus. Samal ajal ei võta keskus üle valitsemisalade poliitilist vastutust. Ministeeriumid ja nende allasutused määravad jätkuvalt teenuste sisu, arendusvajaduse ja prioriteedid ning Riigi Digikeskus korraldab kokkulepitud ulatuses arenduste tehnilise elluviimise, infosüsteemide halduse ja seotud teenuste osutamise. Riigi Digikeskus sõlmib teenindatava asutusega kirjaliku koostöökokkuleppe. Termin „teenindavad valitsemisalad“ võeti eelnõus kasutusele vajaduse tõttu eristada KEMITi ja REMITKi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi IT-osakonna teenindatavaid valitsemisalasid teistest teenindatavatest asutustest. Valitsemisalaüleses koostöökokkuleppes fikseeritakse Riigi Digikeskuse kohustus valitsemisalaülest IKT-teenust osutada. Juhul, kui

valitsemisalaülese koostöökokkuleppega ei ole võimalik hõlmata kõiki valitsemisala asutusi, siis sõlmitakse asjaomase teenindatava asutusega eraldi koostöökokkulepe. Valitsemisalaülese koostöökokkuleppega lepitakse aga valitsemisalaüleselt kokku ühisosa, näiteks arenduste tellimise protsess. Koostöökokkulepe sisuks võib olla näiteks osutatavate teenuste ulatus, poolte ülesanded, õigused ja vastutus, teenustasemed, teenuste rahastamise ja kulude arvestamise põhimõtted, aruandlus, arendusvajaduste esitamise ja prioriseerimise kord, muudatuste juhtimine, infoturbe- ja talitluspidevuse nõuded, intsidentide lahendamise ja nendest teavitamise kord ning erimeelsuste lahendamise kord.

IKT reformi tervikmudelis toetab Riigi Digikeskuse strateegilist suunamist Vabariigi Valitsuse seaduse[6] § 21 alusel moodustatav Riigi Digikeskuse Nõukogu. Nõukogu moodustamine ei kuulu kõnesoleva põhimääruse reguleerimisalasse, kuid põhimääruse tegevusvaldkonna ja ülesannete sõnastamisel on arvestatud, et mitut valitsemisala teenindava keskuse juhtimine eeldab valitsemisalade esindatuse ja ühise prioriseerimise mehhanismi. Selline nõukogu moodustatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega, asjakohane ettepanek saadeti kooskõlastamisele eraldi. Sellest korraldusest leiab nõukogu ülesanded ja liikmed, sealhulgas esimehe.

Paragrahvis 8 sätestatakse Riigi Digikeskuse põhiülesanded. Keskuse ülesanded on järgmised: IKT-teenuste hankimine, tarnimine, arendamine, käitamine ja hooldus; riigi infosüsteemi andmevahetuskihi kaudu andmeteenuse osutamiseks, kasutamiseks ja vahendamiseks lepingute sõlmimine; teenindatavate asutuste hallatavate andmekogude puhul volitatud töötleja ülesannete täitmine õigusaktides ja koostöökokkuleppes sätestatud ulatuses ja korras; IKT-teenuste infosüsteemide käideldavuse, autentsuse, terviklikkuse, konfidentsiaalsuse, nõuetekohase kasutatavuse ja arengusuutlikkuse tagamine ning järelevalve; avalike andmetöötlusteenuste osutamine ja klientide teenindamine; infotehnoloogiaalase väljaõppe korraldamine eritarkvara kasutamiseks; kasutajatoe pakkumine; infotehnoloogia abil tööprotsesside tõhustamise ettepanekute tegemine; koostöö ettevõtete, idusektori ja teadusasutustega; uuringute ja analüüside korraldamine; riigivara valitsemine; talitluspidevuse põhimõtete rakendamine; teiste asutuste nõustamine ning infoturvapoliitika elluviimine. Samuti täidab keskus muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid.

Ülesannete loetelu on kujundatud eesmärgiga hõlmata nii RIKi seniseid ülesandeid kui ka Riigi Digikeskuse laiemat rolli riigi IKT reformi elluviimisel. Oluline on ülesannete sõnastamine mitme valitsemisala teenindamise kontekstis ning keskuse rolli rõhutamine tehnilise teenusepakkuja, volitatud töötleja, arenduspartneri ja GovTechi kompetentsikeskusena.

Eelnõu 3. peatükk käsitleb keskuse struktuuri.

Paragrahv 9 sätestab Riigi Digikeskuse struktuuri, mis koosneb kahest üksusest: teenuste arenduse ja halduse üksusest ning tugiteenuste üksusest. Üksuste põhiülesanded on esitatud §-s 10. Nendel üksustel võivad omakorda olla allüksused, mille täpsed ülesanded sätestatakse keskuse direktori kinnitatud allüksuse põhimääruses. Allüksuse ülesanded ei saa minna kaugemale §-s 10 sätestatust. Näiteks võib allüksuseks olla Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi arendustega seotud allüksus, mida juhib asedirektor, kes allub otse direktorile.

Keskuse struktuuri võivad kuuluda ka üksusevälised töötajad, kes alluvad otse keskuse direktorile. Üksuses võivad olla töötajad, kes ei kuulu ühegi allüksuse koosseisu.

Selline kord võimaldab paindlikult arvestada keskusega liidetavate asutuste, teenuste ja valitsemisalade vajadusi. Paindlikkus on oluline, sest keskus kujuneb etapiviisi ning liitumiste käigus tuleb ühildada eri IT-majade töökorraldus, teenuseportfell, rollid ja kompetents.

[6]Vabariigi Valitsuse seadus, RT I, 07.05.2025, 9.

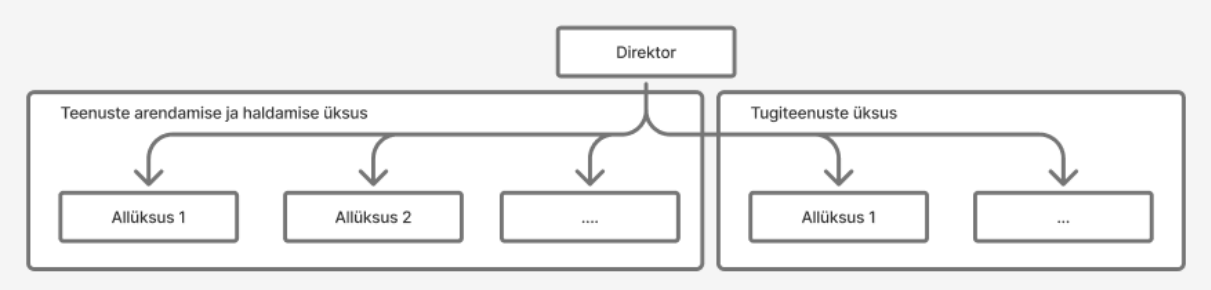

Joonis 1. Riigi Digikeskuse struktuur

Paragrahv 10 reguleerib Riigi Digikeskuse üksuste põhiülesandeid. Ülesannete jaotamisel kahe üksuse vahel on lähtutud keskuse põhitegevuse ja seda toetavate organisatsiooniüleste funktsioonide eristamisest.

Teenuste arenduse ja halduse üksusesse on koondatud keskuse põhitegevusega vahetult seotud ülesanded. Riigi Digikeskuse põhiülesanne on arendada, hallata ja osutada IKT-teenuseid mitmele valitsemisalale. Seetõttu käsitatakse teenuste arendamist, kasutusaja jooksul haldamist, teenuste osutamist ning teenuste kvaliteedi juhtimist ühe tervikliku tegevusvaldkonnana. Selline ülesannete koondamine võimaldab siduda teenuse kavandamise, arendamise, kasutuselevõtu, käitamise, muutmise ja lõpetamise üheks juhitavaks tervikuks ning määrata selgelt vastutus teenuse toimimise ja kvaliteedi eest kogu selle kasutusaja jooksul.

Selle üksuse põhiülesanded

- Teenuste sihipärane ja tõhus arendamine

Nõue arendada teenuseid sihipäraselt tähendab, et arendustegevus peab lähtuma teenindatavate asutuste ülesannetest, kokkulepitud vajadustest ja prioriteetidest, mitte üksnes tehnoloogilistest võimalustest. Tõhususe nõue suunab kasutama arendamiseks ette nähtud raha, tööjõudu ja tehnoloogilisi vahendeid otstarbekalt, vältima põhjendamatut dubleerimist ning võimaluse korral kasutama ühiseid ja korduskasutatavaid lahendusi.

See vastab IKT reformi rollijaotusele, mille kohaselt määravad ministeeriumid ja teenindatavad asutused teenuste sisu, prioriteedid, eelarvelised valikud ja arendusvajaduse, samal ajal kui Riigi Digikeskus korraldab kokkulepitud ulatuses nende tehnilise elluviimise.

- Teenuste haldamine kogu kasutusaja jooksul

Kasutusaja jooksul haldamise nimetamine on vajalik, sest keskuse vastutus ei lõpe teenuse või infosüsteemi valmimisega. Teenust tuleb pärast kasutuselevõttu käitada, hooldada, ajakohastada, turvata ja kohandada muutuvatele vajadustele ning vajaduse korral selle osutamine nõuetekohaselt lõpetada või teenus asendada.

Selline käsitlus aitab vältida olukorda, kus arendusprojekt on organisatsiooniliselt eraldatud teenuse hilisemast käitamisest ning puudub selge vastutus teenuse töökindluse, jätkusuutlikkuse ja tehnilise arengu eest. Keskus peab tagama muu hulgas infosüsteemide töökindluse, nõuetekohase kasutatavuse ja arengusuutlikkuse.

- IKT-teenuste osutamine koostöölepingute alusel

Koostöölepingute sõlmimine on vajalik seetõttu, et keskus hakkab teenindama mitut valitsemisala, kuid teenindatavate asutuste vajadused, teenuste ulatus, vastutusjaotus ja rahastamismudel võivad erineda. Põhimäärus määrab keskuse üldise pädevuse, koostöölepingus täpsustatakse aga konkreetsele asutusele osutatavad teenused ja nende tingimused.

Selline lahendus võimaldab kohandada teenuse osutamist teenindatava asutuse vajadustele. Samuti toetab see äritellija ja tehnilise teostaja rollide eristamist: teenindatav asutus vastutab teenuse sisulise vajaduse ja prioriteetide eest, keskus aga kokkulepitud tehnilise teostuse ja IKT-teenuse osutamise eest.

Vabariigi Valitsus tegi 16. juuli 2026 otsuse kiita heaks üleriigilised IKT juhtimise põhimõtted ja korraldada Registrite ja Infosüsteemide Keskuse, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskuse ning Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse ühendamine (Riigi Digikeskusesse). Teenuste üleandmise, teenustasemete, eelarvejaotuse ja töökorralduse küsimused

lepivad pooled eraldi kokku ning tehakse asjakohased õiguslikud muudatused, mida menetletakse eraldi.

- Teenuste kvaliteedi eesmärkide ja nõuete kavandamine, seadmine, kontrollimine ja teenuse parendamine

Teenuste kvaliteedi eesmärkide kavandamise ülesanne on sätestatud selleks, et teenuse kvaliteeti juhitaks teadlikult ja ettevaatavalt. Keskus peab teenuse arendamisel ja osutamisel kindlaks määrama, millisele kvaliteeditasemele teenus peab vastama ning milliste nõuete täitmise kaudu see saavutatakse.

Kvaliteedieesmärgid võivad puudutada näiteks teenuse töökindlust, kasutatavust, turvalisust, toimivust, jätkusuutlikkust ja kokkulepitud teenustaset. Nende täpne sisu ei pea olema põhimääruses kindlaks määratud, sest see sõltub konkreetsest teenusest ja teenindatava asutusega sõlmitud kokkuleppest. Põhimääruses on oluline anda keskusele üldine vastutus kvaliteedijuhtimise korraldamiseks.

Kvaliteedieesmärkide seadmine üksi ei taga teenuse kvaliteeti. Seetõttu sisaldab ülesanne ka eesmärkide täitmise kontrollimist ja teenuste pidevat parendamist. Kontrolli eesmärk on hinnata, kas teenus vastab kokkulepitud nõuetele ja täidab oma eesmärki. Parendamise ülesanne võimaldab kontrolli, kasutajakogemuse, toimivusnäitajate, auditite, turvaintsidentide ja teenindatavate asutuste tagasiside põhjal teenust muuta.

Selline terviklik kvaliteedijuhtimise ahel seob omavahel eesmärkide seadmise, nõuete täitmise korraldamise, tulemuste hindamise ja parandusmeetmete rakendamise. See on eriti oluline mitut valitsemisala teenindava keskuse puhul, sest reformi eesmärk on muuta teenuste kvaliteet ühtlasemaks ning parandada nende töökindlust, turvalisust ja kasutusmugavust.

Tugiteenuste üksusesse on koondatud organisatsiooniülesed juhtimis-, kontrolli- ja tugiülesanded, mis ei ole otseselt seotud teenindatavatele asutustele osutatava IKT-teenuse vahetu arendamise või haldamisega, kuid on keskuse põhitegevuse õiguspäraseks, turvaliseks, tõhusaks ja järjepidevaks toimimiseks vältimatud.

Ülesannete koondamine ühte üksusesse aitab vältida samalaadsete tugifunktsioonide dubleerimist teenuste arenduse ja halduse üksustes ning võimaldab tagada kogu keskuse ühtsed juhtimis- ja töökorralduspõhimõtted. See on oluline liituvate IT-asutuste ja teenuste puhul, sest eelnõu eesmärk on ühildada eri asutuste töökorraldus, teenuseportfell, rollid ja kompetentsid ning vähendada dubleerivaid tugitegevusi.

Üksuse põhiülesanded

- Tervikliku strateegia kavandamine ja keskuse arendamine

Strateegia kavandamine kuulub tugiteenuste valdkonda, sest tegemist on kogu keskust, mitte üksikut IKT-teenust puudutava ülesandega. Selle ülesande kaudu seotakse keskuse tegevus riigi IKT reformi, üleriigiliste IKT juhtimise põhimõtete, teenindatavate valitsusasutuste vajaduste ning keskuse enda organisatsioonilise ja tehnoloogilise arenguga.

Keskuse arendamise korraldamine hõlmab organisatsiooni töökorralduse, juhtimismudeli, kompetentside ja ühiste protsesside kujundamist. See on vajalik selleks, et eri IT-maju ja üksusi koondav keskus ei jääks pärast formaalset liitmist sisuliselt killustatuks, vaid kujuneks ühtsete juhtimisprotsesside ja tööandjapraktikaga organisatsiooniks.

- Infoturbe koordineerimine ja andmeturbe korraldamine

Infoturve ja andmeturve on organisatsiooniülesed ülesanded, sest turvanõudeid tuleb rakendada järjepidevalt kõigi keskuse struktuuriüksuste ja teenuste puhul. Keskne koordineerimine võimaldab kehtestada ühtsed põhimõtted, vältida erinevate teenuste vastuolulisi turbepraktikaid ning tagada, et turvalisust käsitletakse nii teenuste arendamisel kui ka nende käitamisel.

Mitut valitsemisala teenindava keskuse puhul suureneb vajadus ühtsete infoturbe-, riskijuhtimis- ja talitluspidevuspõhimõtete järele. Seletuskirja järgi võimaldab konsolideerimine infoturbealast kompetentsust paremini koondada ja tagada ühtlasemad standardid.

- Riskijuhtimise korraldamine

Riskijuhtimine on eraldi nimetatud selleks, et keskuse tegevusega seotud strateegilisi, tegevuslikke, tehnoloogilisi, finantsilisi ja turvariske käsitletaks terviklikult. Riskijuhtimine toetab juhtimisotsuste tegemist, aitab kehtestada kontrollimeetmeid ning vähendab teenuste katkemise, turvanõuete rikkumise, eelarveriskide ja organisatsiooniliste probleemide realiseerumise tõenäosust.

Riskijuhtimise paigutamine tugiteenuste valdkonda võimaldab hinnata riske keskuseüleselt, mitte üksnes konkreetse teenuse või arendusprojekti vaatenurgast. Teenusepõhiseid riske tuleb seejuures juhtida koostöös teenuste arenduse ja halduse valdkonnaga.

- Personalitöö, töötajate arendamine ning töötervishoid ja tööohutus

Personalitöö on tugiülesanne, mis loob eeldused keskuse põhiülesannete täitmiseks vajaliku pädevuse olemasoluks. Ülesanne hõlmab töösuhete haldamist, töötajate arendamist ja koolitamist ning töötervishoiu ja tööohutuse korraldamist.

Selle keskne korraldamine on eriti oluline organisatsioonilise ülemineku ajal, kui liidetavatest asutustest ja üksustest üle toodavate töötajate töökorraldus, rollid, alluvussuhted ja senine praktika võivad erineda. Eelnõu materjalides on muudatuse edukuse eeldusena nimetatud ühtse tööandjapraktika, selgete rollide, kompetentsusmudelite ja juhtimisprotsesside kujundamist.

- Finantsjuhtimine, varahaldus ja välisvahendite kasutamine

Nende ülesannete koondamine tugiteenuste üksusesse tagab keskuse eelarve, vara, lepinguliste kohustuste ja välisrahastuse tervikliku juhtimise. Keskne finantsjuhtimine võimaldab siduda strateegilised eesmärgid, teenuste arendamise vajaduse ja olemasolevad rahalised vahendid ning jälgida vahendite sihipärast kasutamist.

See on Riigi Digikeskuse puhul oluline, sest keskuse eelarve kujuneb liituvate asutuste ja teenuste raha ühendamise ning teenuste, personali, vara, lepingute ja kohustuste üleandmise teel.

- Büroo- ja dokumendihaldus ning struktuuriüksuste toetamine

Büroo- ja dokumendihalduse ülesanne tagab keskuse asjaajamise, dokumentide nõuetekohase menetlemise, säilitamise ja teabehalduse. Struktuuriüksuste toetamine võimaldab osutada keskseid haldus- ja töökorralduslikke teenuseid, et põhitegevusega tegelevad üksused saaksid keskenduda IKT-teenuste arendamisele, haldamisele ja osutamisele.

Ülesande üldine sõnastus võimaldab tugiteenuste tegelikku korraldust kujundada keskuse struktuuri ja vajaduste järgi, ilma et põhimääruses tuleks loetleda kõik üksikud sisemised tugitegevused.

- Õigus- ja hanketeenused ning andmekaitse

Õigusteenus on vajalik keskuse tegevuse õiguspärasuse tagamiseks, lepingute ja õigusaktidega seotud küsimuste lahendamiseks ning keskuse ja teenindatavate asutuste vastutuse jaotuse õiguslikuks vormistamiseks. Hanketeenus toetab keskuse ülesannete täitmiseks vajalike kaupade ja teenuste soetamist ning IKT arenduste ja muude lahenduste tellimist.

Andmekaitse nimetamine õigusteenuse osana on põhjendatud, sest keskus töötleb infosüsteemide arendamisel ja haldamisel ulatuslikult isikuandmeid ning täidab kokkulepitud juhtudel volitatud töötleja ülesandeid. See ei muuda teenindatava asutuse või õigusaktis määratud asutuse vastutava töötleja rolli. Keskus peab volitatud töötlejana järgima vastutava töötleja juhiseid, andmekaitsenõudeid ja infoturbereegleid.

- Korruptsiooni ennetamine

Korruptsiooni ennetamine on keskuseülene kontrolli- ja vastavusfunktsioon. Selle eraldi nimetamine on põhjendatud keskuse hangete, lepingute, vara, eelarvevahendite ja teenuse osutamise mahuga ning vajadusega tagada huvide konfliktide ennetamine ja tegevuse läbipaistvus.

Ülesanne kuulub tugiteenuste valdkonda, sest korruptsiooniennetuse abinõud peavad hõlmama kogu organisatsiooni ning olema seotud personali-, õigus-, hanke-, finants- ja sisekontrolliprotsessidega.

- Sise- ja välissuhtlus

Sisesuhtluse keskne korraldamine aitab tagada, et keskuse eesmärke, teenuseid, muudatusi ja töökorralduslikke otsuseid selgitatakse järjepidevalt nii töötajatele, teenindatavatele asutustele kui ka

teistele koostööpartneritele. Välissuhtlus toetab keskuse koostööd teiste riigiasutuste, ettevõtete, teadusasutuste ja rahvusvaheliste partneritega.

Kommunikatsiooni käsitamine tugiülesandena on põhjendatud, sest see teenindab kogu organisatsiooni ega kuulu üksnes ühe IKT-teenuse arendamise või haldamise juurde. Muutuste juhtimine ja sisekommunikatsioon on ka Riigi Digikeskuse ümberkujundamise edukust mõjutavad tegurid.

4. peatükk käsitleb keskuse juhtimise sätteid.

Paragrahv 11 sätestab keskuse juhtimiskorralduse. Keskust esindab ja selle tööd juhib direktor, kellega sõlmib töölepingu, seda muudab ja selle lõpetab justiits- ja digiminister. Sellekohase ettepaneku teeb ministrile kantsler. Direktori äraolekul täidab direktori ülesandeid asedirektor. Direktorile alluvad vahetult asedirektorid ja tema otsealluvuses olevad töötajad (näiteks siseaudiitor). Asedirektoreid võib keskusel olla rohkem kui üks. Üksust juhib direktor. Allüksusi juhib direktori määratud asedirektor või töötaja. Teenuste arenduse ja halduse üksuse allüksuseid juhivad asedirektorid ning tugiteenuste üksuse allüksuseid juhivad asedirektorid või direktori määratud töötajad, kelle ülesanded määratakse töölepingu, ametijuhendi või mõlemaga. Säte tagab selge juhtimise korralduse ning loob aluse keskuse operatiivseks ja strateegiliseks juhtimiseks.

Paragrahv 12 sätestab direktori ja asedirektori ülesanded.

Direktor planeerib ja juhib keskuse tegevust, vastutab ülesannete täitmise, eelarve, vara, töökorralduse, personalijuhtimise, siseauditi korraldamise, korruptsiooni ennetuse, koostöölepingute sõlmimise ning keskuse esindamise eest. Asedirektorid osalevad keskuse juhtimises ja vastutavad oma allüksuse töö korraldamise eest.

Direktor nimetab iga teenindatava valitsemisala kohta vastutava asedirektori. Eelnõu võimaldab keskuse koosseisus rohkem kui ühte asedirektorit, mida eeldab mitut valitsemisala teenindava asutuse juhtimine. Iga teenindatavat valitsemisala peab keskuses esindama üks asedirektor. Ühele asedirektorile võib määrata ka mitme valitsusasutuse esindamise. Asedirektorite täpsemad ülesanded, õigused ja vastutus määratakse kindlaks tema juhitava struktuuriüksuse põhimääruses, temaga sõlmitavas töölepingus või vajaduse korral mõlemas dokumendis.

Paragrahvi 13 kohaselt määratakse keskuse töötajate ülesanded, õigused, kohustused ja vastutus kindlaks nendega sõlmitavas töölepingus, ametijuhendis või mõlemas.

Eelnõu 5. peatükk sätestab keskuse ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise.

Paragrahv 14 sätestab, et keskuse ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsustab justiits- ja digiminister. Säte vastab hallatava riigiasutuse korraldusele ning annab selge pädevuse keskuse edasiste organisatsiooniliste muudatuste üle otsustamiseks.

Eelnõu 6. peatükk sisaldab rakendussätteid.

Paragrahviga 15 tunnistatakse kehtetuks justiitsministri 18. aprilli 2007. a määrus nr 20 „Registrite ja Infosüsteemide Keskuse põhimäärus“. RIK kujundatakse ümber Riigi Digikeskuseks ja kehtestatakse uus põhimäärus.

Paragrahv 16 sätestab määruse jõustumise 1. jaanuaril 2027. Jõustumise aeg on seotud keskuse asutamise ja IKT reformi elluviimise ajakavaga. Täpsemad liitumist, teenuste üleandmist, personali, eelarvet ja töökorraldust puudutavad küsimused lahendatakse reformi elluviimise käigus ning vajaduse korral teenus- ja koostöölepingutega.

Jõustumise aja määramisel on arvestatud vajalike muudatuste tegemiseks vajaminevat aega. Selle aja sisse on arvestatud muuhulgas vajalike teenuste, eelarvete, personali, vara, lepingute ja teenuse osutamise lepingute üleandmiseks vajaminevat aega.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei võeta kasutusele uusi erialatermineid. Võrreldes kehtiva põhimäärusega kasutatakse mõistet „teenindatav asutus“, millega tähistatakse asutust või avalik-õiguslikku juriidilist isikut, kellele Riigi Digikeskus osutab IKT-teenuseid.

Eelnõus ei kasutata võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole otsest seost Euroopa Liidu õigusega.

6. Määruse mõju

Määrusega moodustatakse Riigi Digikeskus ning sätestatakse selle tegevuse, ülesannete, struktuuri ja juhtimise korraldus. Muudatusest mõjutatud sihtrühmad on eelkõige Riigi Digikeskuse teenistujad (01.06.2026 seisuga KEMITi, REMITKi ja RIKi koosseisudes kokku 469 inimest) ning Riigi Digikeskuse teenuste kasutajad. Muudatus avaldab vahetut mõju riigiasutuste töökorraldusele, riigi kulutõhususele ja töökoormusele, töötajatele ja organisatsioonikultuurile ning infoturbele, andmekaitsele ja IKT-teenuste talitluspidevusele. Muudatuse laiem mõju avaldub digiriigi arengule ja infoühiskonnale ning kaudselt ettevõtlusele ja innovatsioonile. Määruse rakendamisega ei kaasne sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, loodus- ja elukeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Muudatused ei mõjuta ettevõtjate, vabaühenduste ega inimeste halduskoormust.

6.1. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Määrusega luuakse õiguslik alus RIKi ümberkujundamiseks Riigi Digikeskuseks ning mitme valitsemisala IKT arenduse ja halduse ülesannete koondamiseks ühte arenduskeskusesse. Kavandatu mõjutab eelkõige JDMi, Kliimaministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ning nende hallatavaid asutusi (eelkõige Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskust (edaspidi KEMIT) ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskust (edaspidi REMITK) ning teisi Riigi Digikeskuse teenindatavaid asutusi.

Töökorralduslik mõju seisneb selles, et valitsemisalade äritellija roll eristatakse selgemalt tehnilise teostaja rollist. Valitsemisalad määravad jätkuvalt avalike teenuste sisu, prioriteedid, eelarvelised valikud ja arendusvajaduse. Riigi Digikeskus korraldab kokkulepitud ulatuses arenduse tehnilise elluviimise, infosüsteemide halduse, kasutajatoe, tehnilise kvaliteedi, töökindluse ja infoturbe. Selline rollijaotus vähendab olukordi, kus sama organisatsioon täidab korraga nii teenuse sisulise omaniku kui tehnilise teostaja ülesandeid.

Üleminekuperioodil suureneb ajutiselt asjaosaliste koordineerimisvajadus, sest tuleb kokku leppida teenuste üleandmine, koostöö, eelarvejaotus, personali liikumine, töökorraldus, teenustasemed ja juhtimisstruktuur. Pikemas perspektiivis loob muudatus selgema vastutusjaotuse, vähendab dubleerivaid tugitegevusi ning võimaldab ühtlasemat teenusekorraldust.

Võimaliku ebasoovitava mõjuna võib üleminekuperioodil tekkida ebaselgus Riigi Digikeskuse ja teenindatavate asutuste ülesannete, vastutuste ja otsustusõiguse jaotuses. Kui teenuste sisulise juhtimise, tehnilise teostamise, rahastamise ja prioriseerimise põhimõtteid ei lepita piisavalt täpselt kokku, võib suureneda koordineerimisvajadus, pikeneda otsuste tegemise aeg ning aeglustuda arendusvajaduste lahendamine. Riske vähendatakse selge vastutusjaotuse, koostöökokkulepete, teenustasemete, arendusvajaduste esitamise ja prioriseerimise korra ning erimeelsuste lahendamise protsessi kokkuleppimisega.

6.2. Mõju riigi kulutõhususele ja töökoormusele

Riigi IT-majade konsolideerimise analüüsi kohaselt koondub suur osa riigi IT-kuludest IT-majadesse. Konsolideerimise eesmärk ei ole vähendada digiriigi arenguks vajalikke investeeringuid, vaid kasutada olemasolevat ressurssi tõhusamalt, vähendada dubleerimist ja suunata vabanev ressurss strateegilise digisuutlikkuse arendamisse.

Vabariigi Valitsusele esitatud IKT reformi memorandumi kohaselt on praeguste konsolideerimisotsuste tulemusel saavutatav rahaline kokkuhoid ligikaudu 3 miljonit eurot aastas ning reformi eri etappide konsolideerimisotsuste elluviimise tulemusel saavutatav kogukokkuhoid ligi 11 miljonit aastas (edaspidi üle 43 miljoni nelja aasta jooksul). Ernst & Young Baltic AS analüüsi kohaselt on konsolideerimismeetmete mõjuks hinnatud ligikaudu 8–10 miljonit eurot aastas, mis realiseerub järk-järgult aastatel 2027–2029. Need hinnangud on esialgsed ja sõltuvad sellest, kuidas teenused, personal, eelarve ja tugiülesanded ümber korraldatakse.

Lühiajaliselt kaasneb reformiga töökoormus kavandatu rakendamisel ja ümberkorralduste tegemisel. Vaja on korraldada hoolsuskohustuse täitmise protsess, teenuste ja eelarvete üleandmine, koostada koostöölepingud, teha personalimuudatused ning ühtlustada töökorraldus. Pikemas perspektiivis töökoormus väheneb, sest dubleerivaid tugiülesandeid ja paralleelseid tehnilisi lahendusi on võimalik vähendada.

Võimaliku ebasoovitava mõjuna ei pruugi kavandatud kokkuhoid realiseeruda ettenähtud mahus või ajaks. Ühinemise alguses võivad suureneda ühekordsed kulud, mis on seotud teenuste ja andmete üleviimise, lepingute muutmise, ühiste töövahendite kasutuselevõtu, personalimuudatuste, kommunikatsiooni ning paralleelsete süsteemide ajutise käitamisega. Samuti võib teenuste koondamine ilma teenuseportfelli ja tööprotsesside sisulise ühtlustamiseta tuua kaasa seniste dubleerivate tegevuste jätkumise suuremas organisatsioonis.

Riski vähendamiseks tuleb eristada reformi ühekordseid üleminekukulusid ja püsikulusid, määrata kokkuhoiu lähteolukord ning seirata regulaarselt reformi tegelikke kulusid, töökoormust ja saavutatud kokkuhoidu. Teenuste ja tugitegevuste koondamisega peab kaasnema nende sisuline standardiseerimine ja dubleerivate tegevuste lõpetamine.

6.3. Mõju töötajatele ja organisatsioonikultuurile

Reformi elluviimine mõjutab eelkõige liituvate IT-majade töötajaid ja teenuste osutajaid. Muudatused võivad puudutada tööandjat, struktuuri, alluvust, töökorraldust, rollide jaotust ning koostööd valitsemisaladega. Samas on reformi oluline põhimõte, et teenuste järjepidevus tuleb tagada ning pädevad töötajad tuuakse koos teenustega üle Riigi Digikeskusesse või kokkulepitud arvul asjaomastesse valitsemisaladesse või Riigi Infosüsteemi Ametisse.

Muudatuse edukus sõltub olulisel määral muutuste juhtimisest, sisekommunikatsioonist, juhtide koostööst ja töötajate kaasamisest. Riigi Digikeskuse ülesanne on kujundada ühtne tööandjapraktika, tagada selged rollid, kompetentsimudelid ja juhtimisprotsessid ning vältida olukorda, kus organisatsioon jääb pärast formaalset liitmist sisuliselt killustatuks.

Võimaliku ebasoovitava mõjuna võivad ebaselgus tulevase töökorralduse suhtes, muutuvad juhtimis- ja alluvussuhted ning erinevate organisatsioonikultuuride ühendamine vähendada töötajate kindlustunnet ja motivatsiooni. Üleminekuperioodil võib suureneda võtmetöötajate lahkumise, kompetentsi kadumise, töökoormuse ajutise kasvu ning töötajate ebavõrdse kohtlemise tajumise risk. Samuti võib formaalne ühendamine ilma tööprotsesside ja juhtimispraktikate tegeliku ühtlustamiseta säilitada organisatsiooni sisemise killustatuse.

Riskide vähendamiseks tuleb töötajaid muudatustest regulaarselt teavitada ja nende ettevalmistamisse kaasata, kaardistada kriitilised kompetentsid ja võtmerollid ning koostada nende säilitamise ja üleandmise plaan. Töökorralduse, rollide, tasustamise ja arenguvõimaluste kujundamisel tuleb kasutada läbipaistvaid põhimõtteid ning jälgida ülemineku jooksul töötajate voolavust, töökoormust ja rahulolu.

6.4. Mõju infoturbele, andmekaitsele ja IKT-teenuste talitluspidevusele

Keskuse ülesannetena sätestatakse IKT-teenuste töökindluse, nõuetekohase kasutatavuse ja arengusuutlikkuse tagamine, talitluspidevuse põhimõtete rakendamine, järelevalve infosüsteemide kasutamise, andmetervikluse ja turvalisuse üle ning infoturbepoliitika elluviimine oma tegevusvaldkonna piires.

Kuna Riigi Digikeskus hakkab teenindama mitut valitsemisala, suureneb vajadus ühtsete infoturbe-, riskijuhtimis- ja talitluspidevuspõhimõtete järele. Konsolideerimine võimaldab infoturbealase kompetentsuse paremini koondada ning tagada ühtlasemad standardid.

Andmekogude vastutava töötleja roll ei muutu. Vastutava töötlejana jätkab andmekogu omanik või õigusaktis määratud asutus. Riigi Digikeskus täidab kokkulepitud ulatuses volitatud töötleja ülesandeid ning peab järgima vastutava töötleja juhiseid, andmekaitse nõudeid ja infoturbereegleid.

Teenuste ja süsteemide koondamisega võib kaasneda ka ebasoovitav mõju. Üleminekuperioodil võivad suureneda infoturbe-, andmekaitse- ja talitluspidevusriskid, kui teenuste, juurdepääsuõiguste, lepingute, andmete või vastutuse üleandmisel jäävad kontrollimeetmed ajutiselt ebaselgeks või ebaühtlaseks. Teenuste suurem koondumine ühte organisatsiooni võib suurendada ka üksiku häire või juhtimisvea ulatust ning Riigi Digikeskuse kui keskse teenuseosutaja kriitilisust.

Riskide vähendamiseks tuleb enne iga teenuse üleviimist hinnata selle infoturbe-, andmekaitse- ja talitluspidevusriske, määrata selgelt vastutava ja volitatud töötleja ülesanded ning ajakohastada juurdepääsuõigused, lepingud, riskianalüüsid ja talitluspidevuse plaanid. Üleviimise ajal tuleb tagada kriitiliste teenuste katkematu toimimine, vajaduse korral paralleelne käitamine ja taastamisvõime regulaarne testimine.

6.5. Mõju digiriigi arengule ja infoühiskonnale

Riigi Digikeskuse asutamine toetab üleriigiliste IKT juhtimise põhimõtete rakendamist, mille eesmärk on määrata kindlaks selgem rollijaotus poliitikakujundamise, sisupõhimõtete ja rakendusliku tasandi vahel. Justiits- ja Digiministeerium kujundab digiriigi poliitikat ja strateegilist suunda, valitsemisalad määravad oma teenuste sisulised eelistused ning Riigi Digikeskus koos teiste IT-majade ja erasektoriga viib kokkulepitud arendused tehniliselt ellu.

Riigi Digikeskuse kaudu tekib parem võimalus juhtida arendusportfelli, kasutada ühtseid tehnoloogilisi põhimõtteid, vältida dubleerivaid lahendusi ning suurendada kesksete ja korduskasutatavate lahenduste kasutamist. See toetab avalike digiteenuste ühtlasemat kvaliteeti, töökindlust, turvalisust ja kasutusmugavust.

Pikaajalise mõjuna võib eeldada, et teenuste arendamine muutub terviklikumaks ja läbipaistvamaks. Kodaniku ja ettevõtja seisukohast peaks see väljenduma sujuvamates, kvaliteetsemates ja turvalisemates digiteenustes. Mõju realiseerumine eeldab siiski, et toimivad selged juhtimis- ja kriisiennetusmehhanismid ning valitsemisalad säilitavad äritellija piisava suutlikkuse.

6.6. Mõju ettevõtlusele ja innovatsioonile

Kavandatuga ei seata ettevõtjatele uusi nõudeid ega kohustusi ega piirata ettevõtlusvabadust. Mõju ettevõtlusele on kaudne ja pigem positiivne. Riigi Digikeskuse ülesannete hulka kuulub koostöö tehnoloogiavaldkonna konsultatsiooni- ja arendusettevõtete, digitooteettevõtete, idusektori ja teadusasutustega. Seeläbi toetab keskus GovTechi süsteemi arengut ning loob paremad eeldused avaliku sektori ja erasektori koostööks.

7. Määruse rakendamisega kaasnevad riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Määruse rakendamine eeldab riigi tasandil mitut korralduslikku tegevust. Kuivõrd tegemist on olemasoleva Registrite ja Infosüsteemide Keskuse ümberkujundamisega Riigi Digikeskuseks, ei kaasne määruse kehtestamisega uue asutuse loomise kulu. Küll aga kaasnevad sellega organisatsioonilised, õiguslikud, eelarvelised, personali puudutavad ja töökorralduslikud tegevused, mis on vajalikud liituvate teenuste ja asutuste sujuvaks üleandmiseks.

Peamised tegevused on järgmised:

- Riigi Digikeskuse põhimääruse jõustamine ning RIKi põhimääruse kehtetuks tunnistamine;
- Riigi Digikeskuse struktuuri ja juhtimiskorralduse väljakujundamine;
- liituvate asutuste ja teenuste hoolsuskohustuse täitmise protsessi korraldamine;
- KEMITi, REMITKi, HTMi IT-osakonna ja TTJA IT-teenuste üleandmise õiguslike, finantsiliste ja töökorralduslike küsimuste lahendamine;
- koostöö- ja teenuslepingute sõlmimine teenindatavate valitsemisalade ja asutustega;
- eelarvete, varade, lepingute, kohustuste, teenuste ja personali üleandmise korraldamine;
- infoturbe, talitluspidevuse, auditinõuete ja teenustasemete ühtlustamine;
- Riigi Digikeskuse Nõukogu toimimise ja üleriigiliste IKT juhtimise põhimõtete rakendamise sidumine keskuse töökorraldusega.

Kohaliku omavalitsuse üksustele kavandatu otseseid ülesandeid ega kulusid kaasa ei too.

7.1. Kulud

Riigi Digikeskuse eelarve kujuneb liituvate asutuste eelarvete ühendamisel. Eelarvest arvestatakse maha need vahendid, mis jäävad valitsemisalade eelarvesse äritellija rolli täitmiseks või viiakse üle Riigi Infosüsteemi Ameti eelarvesse IT-baasteenuste osutamiseks. Täpne eelarvejaotus, teenuste maht, kohustused ja üleantavad vahendid otsustatakse hoolsuskohustuse täitmise protsessis.

Vabariigi Valitsusele esitatud reformi käsitlevates materjalides on toodud näitena 2026. aasta orienteerivad eelarvemahud: RIK – ligikaudu 16 miljonit eurot, KEMIT – ligikaudu 25 miljonit eurot ning REMITK – ligikaudu 12 miljonit eurot. Need summad on esialgsed ning lõplik eelarve sõltub teenuste, töötajate, varade, kohustuste ja IT-baasteenuste jaotusest Riigi Digikeskuse, Riigi Infosüsteemi Ameti ja valitsemisalade vahel.

Ühinemisega seotud ühekordsed kulud võivad hõlmata õigusabi, töökorralduse muudatuste, personalitöö ja kommunikatsiooni, ühiste süsteemide kasutuselevõtu, teenuste üleviimise ning võimalike koondamise või ümberkorraldamisega seotud kulusid. Reformi käsitlevate materjalide järgi kaetakse ühinemisega seotud lisakulud Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu reformi elluviimise käigus.

Kulude täpne maht sõltub liitumiste ettevalmistamise käigus tehtavatest otsustest.

7.2. Tulud ja kokkuhoid

Keskuse loomise eesmärk ei ole vähendada riigieelarve kulu, vaid kasutada tõhusamalt IKT olemasolevat ressurssi. Konsolideerimise tulemusena vabanevat ressurssi on kavas kasutada digiriigi strateegiliste eesmärkide saavutamiseks, kesksete teenuste arendamiseks, innovatsiooni ja tehnoloogilise jätkusuutlikkuse suurendamiseks ning teenuste kvaliteedi parandamiseks.

Vabariigi Valitsusele esitatud IKT reformi memorandumis on Riigi Digikeskuse loomisega seotud konsolideerimistegevuste tulemusel saavutatavaks rahaliseks kokkuhoiuks hinnatud ligikaudu 3 miljonit eurot aastas ning reformi eri etappide konsolideerimisotsuste elluviimise tulemusel saavutatavaks kogukokkuhoiuks ligikaudu 11 miljonit eurot aastas.

Säästu realiseerumine sõltub sellest, kas õnnestub vähendada dubleerivaid ülesandeid, koondada tugitegevusi, kasutada senisest rohkem keskseid lahendusi, vältida paralleelsete IT-üksuste loomist ning juhtida teenuste portfelli läbipaistvalt ja ühtsetel alustel. Seetõttu tuleb reformi finantsmõju regulaarselt seirata.

8. Rakendusaktid

Rakendusaktide kehtestamise vajadus puudub.

Riigi Digikeskuse Nõukogu moodustatakse Vabariigi Valitsuse seaduse § 21 alusel eraldi Vabariigi Valitsuse korraldusega.

9. Jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2027.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse põhimäärus tunnistatakse kehtetuks ning kehtestatakse uus põhimäärus, mis muudab ka asutuse nimetuse Riigi Digikeskuseks. Riigi Digikeskus jätkab tegevust Justiits- ja Digiministeeriumi hallatava riigiasutusena uue põhimääruse alusel. Jõustumise aja määramisel on arvestatud vajalike muudatuste tegemiseks vajaminevat aega. Selle aja sisse on arvestatud muuhulgas vajalike teenuste, eelarvete, personali, vara, lepingute ja teenuse osutamise lepingute üleandmiseks vajaminevat aega.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks kõikidele ministeeriumidele, Riigikantseleile ja arvamuse avaldamiseks Registrite ja Infosüsteemide Keskusele, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskusele, Riigi Infosüsteemi Ametile, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ning Eesti Tööandjate Keskliidule.

Eelnõu ettevalmistamisele eelnes laiem IKT reformi analüüsi- ja kaasamisprotsess. Riigi IT-majade konsolideerimise analüüsi koostamisse kaasati ministeeriumide, IT-majade, avaliku sektori ja erasektori esindajaid ning reformi ettevalmistamist toetas Ernst & Young Baltic AS. Vabariigi Valitsusele esitatud memorandumis on märgitud, et olukorra kaardistamises ja ettepanekute väljatöötamises osales ligi 200 IT-eksperti ja juhti avalikust ja erasektorist ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.

Kuna eelnõukohase määrusega sätestatakse hallatava riigiasutuse põhimäärus ega kehtestata õigusi või kohustusi kodanikele, vabaühendustele ega ettevõtjatele, ei ole laiapõhjaline avalik konsultatsioon vältimatult vajalik.